

Festival u festivalu

Uz prvo zimsko izdanje kulturnog Art&Music festivala

Iris Mošnja

Ako manifestacija koja se primarno bavi knjigama i čitanjem, odnosno literaturom i njezinim autorima, u kontekst svojih događanja postavi i jedan glazbeni festival, moglo bi se zaključiti da se radi tek o njezinom popratnom, *off* programu, onom za goste festivala i za *raju* koja u svemu i po svemu očekuje i neobavezna (d)ruženja. Međutim, ako znamo da je manifestacija s početka upravo Sa(n)jam knjige u Istri iza kojeg su dva desetljeća predanog i kvalitetnog predstavljanja svakog od svojih mnogobrojnih programa, onda bismo mogli naslutiti da se ipak radi o nečemu što je izvan samo zabavnog karaktera, mada ni kao takav nije zanemariv. Nije namjera ovog teksta, kako se možda daje zaključiti iz prvih rečenica, podilazička u korist Sa(n)jam knjige u Istri niti je hvalospjev istom, već su tu kako bi naglasile da je njegova ovogodišnja suradnja s Art&Music festivalom itekako nešto čemu se treba pridati značaj i dužna pažnja gotovo jednako kao i Sajmu u cijelosti.

Naime, uz Art&Music snažno već stoji pridjev *kulturni* kao njegov stalni prefiks, kao i tvrdnja da neupitno pripada kulturnoj konstelaciji grada Pule, koja zajedno uz film i knjigu čini trikotni čije vibracije odzvanjaju daleko izvan provincijskog kruga. Bez populističke medijske pažnje Art&Music je, kako bi to kritička riječ danas rekla, postao najvećim "malim" festivalom u Hrvatskoj, koji je mnoge bendove oteo iz anonimnosti garažnih proba. Možda nije zadobio onu formalnu medijsku pažnju, vođenu kojekakvim PR agencijama i promotorima koji vode računa o (s)ukusu građanske publike, no to nije umanjilo činjenicu da je nesumnjivo mnogo bolje definirao suvremenost čovjeka od brojnih dnevno političkih novinarskih ili televizijskih komentara, a da s politikom nije imao ama baš nikakve veze.

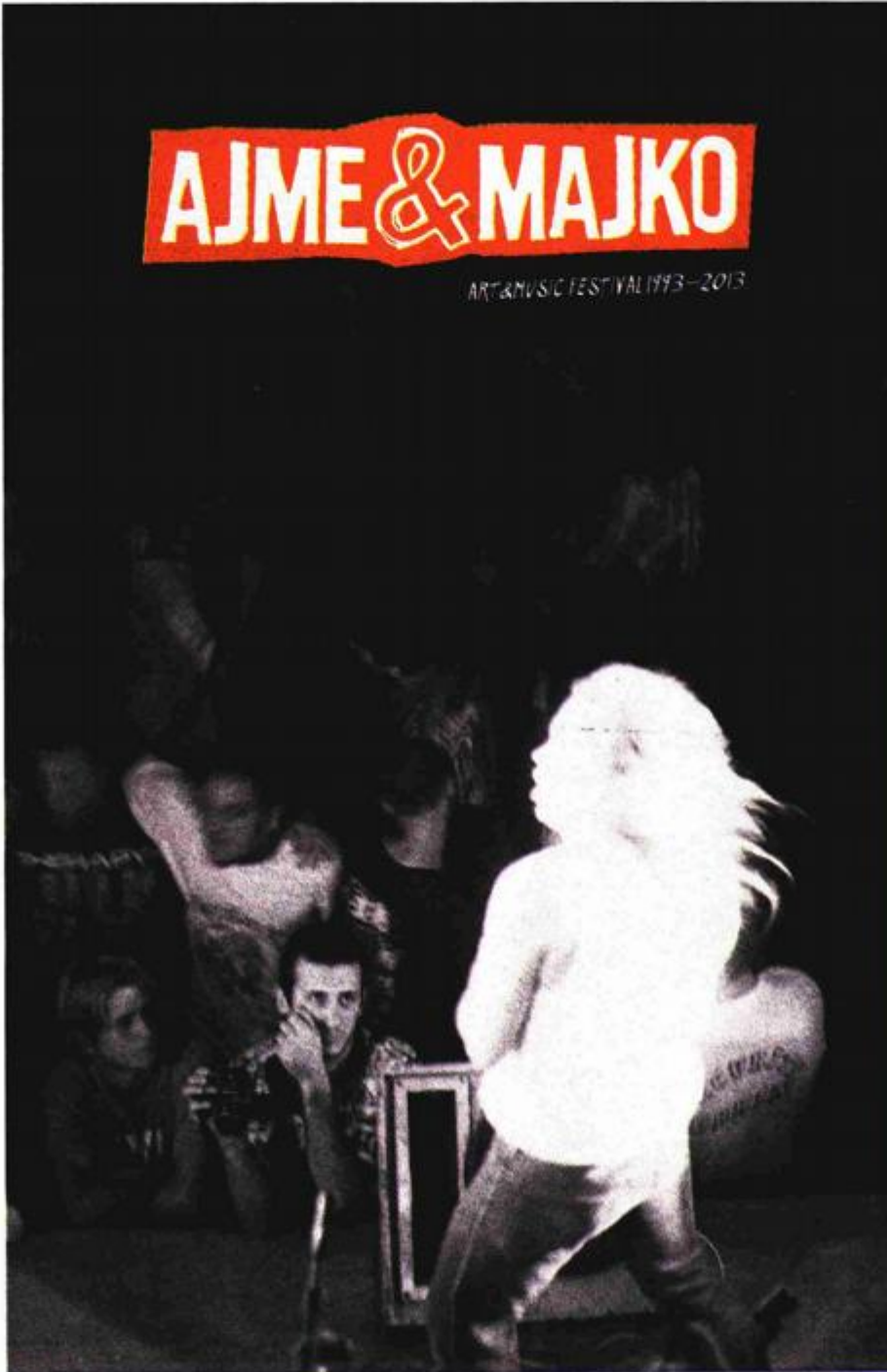
TRAŽENJE HUMANOSTI MEĐU RIFOVIMA

Nastao u vrijeme ratnih događanja na prostoru bivše Jugoslavije, u ljeto 1993. godine, Art&Music je mimo tada uobičajenog govora mržnje i razdvajanja pružio drugačiju stvarnost i za razliku od humanitarnih konvoja pomoći (jer jao ti se onom kome ona stiže) pokazao put stvarnoj čovječnosti, pa čak i s dozom potrebne patetike možemo utvrditi – čovječnosti koja spaja i ne priznaje nikakve granice. Stoga bi se u cjelini za taj događaj i glazbu koja se na njemu čula, ljude koji su je stvarali i ljude koji su je slušali, moglo reći da su bili, parafrazirajući misao Igora Mandića iz njegova davnog eseja *Ključ za suvremenu glazbu*, ona viša razina razumijevanja glazbe, jer je u slušačevom duhu usporedo s tonskim strukturama koje napajaju njegov sluh, odjeknula i njegova sudbina.

Ono što je odjekivalo na Art&Musicu tih prvih godina nadišlo je puki *mladenački ekskluzivitet*, pa se među akordima i rifovima tražila i pronalazila humanost kao sušta suprotnost općem kaosu. Pokrenut sa ciljem da pokaže dosege kreativnosti kod mladih ljudi, daleko izvan *mainstream* mentaliteta, objedinjujući alter rock scenu, pa i hip hop scenu, ali i grafitere, skejtere i stripaše, dakle upravo one koji u svom izrazu živo komuniciraju s bilom grada, ali i koji su od svjetla reflektora udaljeni, koje nitko ne sluša, pa oni onako, rekli bismo, na najbolji mogući način i od svake malograđanske klime oslobođeni, uzvraćaju slobodnim – *underground* stavovima o društvenim i duhovnim krizama svijeta u kojem se nalaze. Festival je to kojem nije išlo nimalo lako, koji u konačnici svoja izdanja nije ni uspio održavati u kontinuiranom slijedu, ali je i festival koji

AJME & MAJKO

ART&MUSIC FESTIVAL 1993-2013

Idejnu koncepciju organizatora da afirmiraju stvaralaštvo mladih, ono sasvim anonimno, festival je u cijelosti ispunio: mnogi su bendovi nakon Art&Musica postali poznata imena, poput Bambi Molestersa, En Facea, Stampeda, Goribora, One Piece Puzzlea, Repetitora...

se znao u jednoj godini održati i dva puta: pamti se 1995. kada je prekinut zbog izvanrednog stanja u državi, a radi održavanja ratne akcije Oluja, da bi se mjesec i pol dana kasnije ipak nastavio, pamti se i 2010. kada je kontinuitet poremetila vulkanska prašina, zbog koje britanski Future of the Left nije mogao sletjeti u Pulu pa je koncert održan tri mjeseca kasnije, a pamti se i nimalo kratak prekid od 2001. do 2006., no sve je to dobro dokumentirano u knjizi *Ajme&Majko* koja je objavljena 2013. povodom dvadesete godišnjice od njegovog osnutka.

Ta knjiga osvrtu i kritika na neki način sublimira otvorenost i iskrenost ljudi koji su ga stvarali, jer ni jednog trenutka nisu završili u zamci hvalospjeva žrtvujući svoj integritet bilo kakvim cenzurama. Zoran Stajčić će u povodu izdanja knjige reći: "U to vrijeme i tim uvjetima, vijest da u Puli starta nekakav festival koji će objединiti tu atomiziranu i razasutu glazbenu alternativu pod jednu kapu, nama koji smo bili drugačiji, bila je u najmanju ruku epohalna stvar." A da je zaista bio epohalna stvar danas možda najbolje svjedoče upravo generacije koje su s njime rasle. Danas su to još uvijek mladi ljudi, mnogi već i s vlastitim klincima, koji se sada s nostalgijom prisjećaju vremena u kojem su živjeli svoj nabrijani rock, vremena kada su unisono u pulskom Uljaniku uzvikivali "1,2,3,4, izgubljeni / ima nas još" i živjeli svoju neoliberalnu stvarnost za koju ih niti roditelji niti društvo nisu umjeli pripremiti.

GLAZBENI FESTIVAL IZMEĐU KORICA

Idejnu koncepciju organizatora da afirmiraju stvaralaštvo mladih, ono sasvim anonimno, festival je u cijelosti ispunio: mnogi su neafirmirani bendovi nakon Art&Musica postali poznata imena, poput Bambi Molestersa, En Facea, Stampeda, Goribora, One Piece Puzzlea, Repetitora... No njegov zaštitni znak nije samo glazba, već i promicanje strip kulture čiju su autsajdersku ulogu njegovi organizatori i tih davnih dana prepoznali kao medij izuzetnih mogućnosti u slobodi izričaja. Neki od danas prepoznatih stripaša ili ilustratora i sami su bili polaznici Art&Music strip kolonija, poput Krešimira Certića Misha koji je ilustrirao brojne A&M plakate, a tu je i pulska strip autorica Petra Gardijan, danas u ulozi voditeljice radionica. Kontinuirani rad na strip platformama rezultirao je i nastankom stalno aktivnog strip-kluba "Epidemija", koji svoja vrata uvijek drži otvorenima. I u svemu tome mali kuriozitet: Art&Music

našao je vremena i snage da na svom festivalu organizira i književne večeri, poput one splitsko-mostarskog kruga s Oljom Savičević Ivančević, Markom Pogačarom i Markom Tomašem, ili večeri poezije na obali pulskih Valkanana s Borivojem Radakovićem, Igorom Večerinom, Draženom Majićem i gostima, a nezaboravan je i performans Marka Breclja *Samoupravni socijalizam*.

Ono što Art&Music festival čini kulturnim jest zasigurno činjenica da nijednog trenutka nije odustajao od umjetnosti koja promiče aktualnost, odnosno suvremenost koja je uostalom i imperativ onih koji u njoj sudjeluju. Ono što ga danas čvrsto povezuje s prvim godinama njegova održavanja, nažalost, nije samo imperativ iz prethodne rečenice, već i uvijek prisutna borba za njegovim održavanjem. "Art & Music je danas i dalje u stanju u kakvom je bio i prije dvadeset godina; nikad se ne zna hoće li se uopće dogoditi, hoće li biti natjecateljskog karaktera, hoće li naplaćivati ulaznice ili će biti otvoren za sve (ne baš prekobrojne) znatiželjnike", dobro je rezonirao već spomenuti Stajčić. Na sreću, 2015. pamtić će se po još jednom njegovom izdanju, u sklopu pulskog Sajma knjige, a održat će se u nekadašnjem kulturnom klubu Hotela Pula, u onom istom prostoru u koji se odlazilo radi dobre glazbe. Slušat će se Letu štuke (Sarajevo), Artan Lili (Beograd), Miki Solus (Zagreb) i Lice Mista (Preko).

I na kraju, to je jedini glazbeni festival u Hrvatskoj koji je vlastito bivanje prelomio između korica pa i to postojanje knjige još više povezuje priču sajma knjige i glazbene manifestacije, tu priču festivala u festivalu. ■